



**Lekebergs
kommun**

Datum:
2023-09-20

Ansvarig för revidering:
Socialnämnd

Fastställd av:
Socialnämnd

Ansvarig tjänsteperson:
Enhetschef IFO

Diarienummer:
SON 20–24

Riktlinje Ekonomiskt bistånd

Policy

Program

Plan

>Riktlinje

Regler

Innehållsförteckning

Innehåll

Bakgrund	5
<i>Syfte</i>	<i>5</i>
<i>Utgångspunkter</i>	<i>5</i>
<i>Lagstiftning</i>	<i>5</i>
<i>Begrepp kommunens ansvar.....</i>	<i>6</i>
<i>Individuell behovsprövning</i>	<i>6</i>
<i>Samverkan med AMI.....</i>	<i>7</i>
<i>Upprättande av individuell planering</i>	<i>7</i>
<i>Barnperspektivet.....</i>	<i>8</i>
<i>Begrepp och utgångspunkter vid handläggningen</i>	<i>9</i>
Försörjningsstöd enligt riksnorm	10
<i>Förhöjning av normen</i>	<i>11</i>
<i>Umgängeskostnader</i>	<i>11</i>
<i>Kosttillägg</i>	<i>12</i>
<i>Reducering av försörjningsstöd.....</i>	<i>12</i>
<i>Akut bistånd</i>	<i>12</i>
<i>Bifall i form av rekvisition.....</i>	<i>13</i>
Godtagbara kostnader till övrigt försörjningsstöd utanför normen	13
<i>Hushållstyper</i>	<i>13</i>
<i>Sammanboende med hushållsgemenskap</i>	<i>13</i>
<i>Övriga sammanboende med hushållsgemenskap</i>	<i>14</i>
<i>Gifta men ej sammanboende.....</i>	<i>14</i>
<i>Ansökan om äktenskapsskillnad</i>	<i>14</i>
<i>Boende</i>	<i>15</i>
<i>Boendeformer.....</i>	<i>16</i>
<i>Övriga boendeformer</i>	<i>18</i>
<i>Hushållsel</i>	<i>19</i>
<i>Arbetsresor.....</i>	<i>20</i>
<i>Hemförsäkring</i>	<i>20</i>
<i>Hälsa- och sjukvård</i>	<i>20</i>
<i>Läkarvård och medicin</i>	<i>20</i>
<i>Psykoteraipikostnader</i>	<i>20</i>
<i>Avgift vid sjukhusvård</i>	<i>21</i>
<i>Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa.....</i>	<i>21</i>

Bistånd till livsföring i övrigt	21
<i>Barnomsorg och skolbarnsomsorg.....</i>	<i>21</i>
<i>Begravningskostnad.....</i>	<i>21</i>
<i>Flyttkostnader</i>	<i>22</i>
<i>Färdtjänst.....</i>	<i>22</i>
<i>Glasögon eller kontaktlinser</i>	<i>22</i>
<i>Identitetshandling.....</i>	<i>23</i>
<i>Hemtjänstavgifter</i>	<i>23</i>
<i>Hemutrustning</i>	<i>23</i>
Akut hemutrustning.....	24
<i>Nödvändig hemutrustning</i>	<i>25</i>
Dator och internetuppkoppling	25
<i>Juridiska kostnader och stämpelavgifter</i>	<i>26</i>
Advokatkostnader	26
Stämpelavgifter	26
<i>Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....</i>	<i>26</i>
<i>Magasineringskostnad.....</i>	<i>26</i>
<i>Resor</i>	<i>27</i>
Rekreationsresor	27
Resa till begravning	27
Resor övriga skäl	27
Sjukresor	27
Umgängesresor	27
<i>Skulder</i>	<i>28</i>
Hyresskulder och el skulder	28
<i>Spädbarnsutrustning.....</i>	<i>28</i>
<i>Tandvård</i>	<i>29</i>
Akut tandvård	29
Nödvändig tandvård	29
<i>Underhållsstöd</i>	<i>29</i>
<i>Tekniska hjälpmedel.....</i>	<i>29</i>
Särskilda grupper av sökande	30
<i>Personer med missbruksproblem.....</i>	<i>30</i>
<i>Arbetslösa</i>	<i>30</i>
Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning.....	31
Avdrag vid ogiltig frånvaro från kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap. 5§	31
<i>Brottsoffer/Våld i nära relation</i>	<i>31</i>
<i>Egna företagare eller personer med fria yrken</i>	<i>32</i>

<i>EU-medborgare</i>	32
<i>Utom europeiska medborgare</i>	33
Utan uppehållstillstånd.....	33
Med uppehållstillstånd.....	33
Glappetersättning.....	34
Pass & svenskt medborgaskap.....	34
<i>Inskrivna på institution</i>	34
Kostnader för bostad.....	34
Rättspsykiatrisk vård.....	35
Inskrivna för kriminalvård.....	35
Intensivövervakning med elektronisk kontroll – så kallad fotboja.....	36
<i>Unga vuxna 18–24 år</i>	36
<i>Studerande</i>	37
Ungdomar under 21 år som studerar på gymnasium.....	37
Vuxenstuderande på grundskolenivå – endast arbetsmarknadsskäl.....	37
Vuxenstuderande på gymnasienivå.....	37
Studier på högskolenivå.....	38
Bistånd till studerande under studieuppehåll.....	38
Kurslitteratur.....	38
Examenskläder.....	38
<i>Personer med skyddad identitet/skyddad adress</i>	39
<i>Personer 66 år och äldre</i>	39
<i>Värnpliktiga</i>	39
Bidragfusk	39

Bakgrund

Socialnämnden har utfärdat riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen som är politiskt antagna och styrande för nämndens verksamhet. Riktlinjerna är utformade utifrån socialtjänstlagen och Socialstyrelsens publikationer Allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOFs 2013:1) samt Handbok för socialtjänsten - Ekonomiskt bistånd.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att skapa förutsättningar för rättssäkerhet och likabehandling för de sökande.

Utgångspunkter

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Endast den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar för sitt liv. I det ingår att efter förmåga bidra till sin försörjning. Den sökande ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte skall överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Vad som är skäliga kostnader när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna inom ramen för riksnormen finns angivet i lagen och i riktlinjer.

Lagstiftning

Vid beslut om ekonomiskt bistånd tillämpas 4 kap. 1§ i socialtjänstlagen (SoL) då ansökan avser behov för att uppnå en skälig levnadsnivå. Enligt 4 kap. 2§ socialtjänstlagen har nämnden befogenhet, men inte skyldighet att lämna bistånd utöver skälig levnadsnivå. Beslut enligt 2§ kan ges mot återbetalning. Huvudprincipen är att bistånd enligt 4 kap. 1§ SoL inte ges mot återbetalning, men det finns undantag i 9 kap. 1–2§, då sökande lämnat oriktiga uppgifter eller om biståndet avser förskott på förmån. Beslut enligt 9 kap. 1§ kan överklagas genom förvaltningsbesvär vilket inte beslut enligt 2§ kan göras.

Andra lagar som reglerar socialtjänstens verksamhet och som kan påverka handläggningen av ekonomiskt bistånd är främst förvaltningslagen (FL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL).

Begrepp kommunens ansvar

Vistelsekommunens ansvar:

Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas för vistelsekommun. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun men är bosatt i en annan. Ansvaret hos vistelsekommunen är dock begränsat till akuta situationer i dessa fall. Det kan handla om bistånd till en hemresa och eventuellt matpengar för att avvärja en nödsituation. I de fall då det är tveksamt om förutsättningarna är uppfyllda för att någon annan kommun ska vara ansvarig så har vistelsekommunen ansvar för allt det stöd och den hjälp som den enskilde kan behöva.

Bosättningskommunens ansvar:

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än i vistelsekommunen så är det bosättningskommunen som ansvarar för stöd och hjälp. Bosättningskommunen ansvarar för den enskildes behov oavsett om han/hon vistas i kommunen eller inte. Med bosättningskommun avses:

- Den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt
- Den kommun som den enskilde har starkast anknytning till för de personer som saknar stadigvarande boende (hemlösa) ska den kommun som den enskilde har sin starkaste anknytning till anses vara bosättningskommun.

Placeringskommunens ansvar:

En kommun ska behålla ansvaret för allt stöd och all hjälp som en enskild kan behöva när en enskild till följd av ett beslut av en kommun vistas i en annan kommun. Den placerande kommunen har kvar sitt ansvar även då den enskilde får anses bli stadigvarande bosatt i en annan kommun. Placeringskommunens ansvar omfattar samtliga insatser som den enskilde kan ha behov av, inte bara de som har samband med det ursprungliga hjälpbehovet.

Individuell behovsprövning

Socialnämnden har som mål med det ekonomiska biståndet, att människor med förtroende ska kunna vända sig till socialtjänsten och få hjälp med sin försörjning och få stöd i att finna egna försörjningsmöjligheter. Handläggningen ska ske med bibehållen respekt för den enskildes rättssäkerhet och integritet. De krav som ställs på den biståndssökande skall anpassas efter hans eller hennes individuella förmåga och förutsättningar. Vid nybesök för ekonomiskt bistånd informeras den enskilde allmänt om hushållsekonomi och vikten av att hushålla med ekonomiska medel.

Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras. Behovsprövningen får aldrig ersättas av enbart ekonomisk prövning.

Grund för eventuellt avslagsbeslut är den individuella prövningen, inte att riktlinjer är utformade på visst sätt. Om den enskilde har medverkat på begärt sätt till utredningen kan ansökan endast avslås om det står klart att han eller hon kan klara sig utan det sökta biståndet eller att behovet tillgodoses eller har kunnat tillgodoses på annat sätt. Alla normer och riktlinjer skall ses mot den bakgrunden och är en hjälp i arbetet men får inte tolkas som absoluta regler. Det är inte möjligt att beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Dessa riktlinjer beskriver några vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller i situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan i viss mån fås av Allmänna Råd från Socialstyrelsen och prejudicerande domar från regeringsrätten.

Samverkan med AMI

Det finns en uppdaterad rutin som beskriver tillvägagångssätt vid samverkan mellan IFO och AMI. Den är upprättad och implementeras i dagsläget. Med hjälp av rutiner tillgodoser vi även en rättssäker handläggning och likabedömning.

Återkommande och regelbundna gemensamma möten genomförs med enhetschefer och teamledare/samordnare för de två verksamheterna. Genom årliga gemensamma planeringsdagar arbetar vi mot samsyn och ett gott samarbete. Handläggarna på IFO och arbetsmarknadskonsulent inom AMI träffas regelbundet vid uppföljningar i klientarbetet.

Närvarorapportering skall ske i meddelandefunktion i verksamhetssystemet, Lifecare. Utifrån den enskildes närvaro/brist på närvaro görs en bedömning och beräkning på vilken nivå den enskildes försörjningsstöd skall ligga på.

Uppföljning av insatsen sker kontinuerligt tillsammans med den enskilda individen och arbetsmarknadskonsulent på AMI. Målet att uppnå egen försörjning kräver att insatserna anpassas individuellt såväl i tidsomfattning som aktivitetsinnehåll.

Enskilda individer som är aktuella på försörjningsstöd har stort behov av regelbundna rutiner och att dagligen befinna sig i ett sammanhang. Uthålligheten kan i många fall brista därför är det nödvändigt med ett omfattande stöd och motivationsarbete. Utgångspunkten bör vara att insatsen ges dagligen för att uppnå heltidsaktivitet.

Upprättande av individuell planering

Utgångspunkten är att alla individer med beslut om ekonomiskt bistånd har en individuell planering med målet att bli självförsörjande. Syftet med planeringen är också att motverka passivt försörjningsstöd och minska tiden i utanförskap. Planering upprättas tillsammans med den enskilde och med den enskildes behov i fokus. Planeringen ska vara tydlig för den enskilde med tydliga krav.

Socialsekreteraren träffar den enskilde och gör en första bedömning kring behov av insatser utifrån dennes förutsättningar. Utgångspunkten är att den enskilde ska ha en heltidssysselsättning, men förutsättningarna och aktivitetsförmågan hos

den enskilde avgör omfattningen. Det ska vara tydligt för den enskilde vad som förväntas av denne under tiden som försörjningsstöd betalas ut.

Socialekreteraren bedömer huruvida det finns behov av arbetsmarknadsinsatser. Dessa kan i så fall tillgodoses genom verksamheterna Jobb- och praktikcenter (JOP) och Coachingteamet (CT). Arbetsmarknadsinsatsen för den enskilde följs kontinuerligt upp i form av möte mellan den enskilde, arbetskonsulent och socialekreterare. Socialekreteraren bedömer även om ett vårdbehov finns hos den enskilde. Om det finns omständigheter som inverkar på arbetsförmågan hos den enskilde ska socialekreteraren begära in ett läkarintyg där förutsättningarna och omfattningen av aktivitetsförmågan framgår. En bedömning ska också göras gällande om det finns skäl till att det inte ska ställas krav på att den enskilde om att vara inskriven på arbetsförmedlingen parallellt med aktivitet hos våra egna verksamheter. Om den enskilde inte följer sin individuella planering kommer rätten till ekonomiskt bistånd att påverkas.

Barnperspektivet

Barnens bästa - När beslut rör barn ska hänsynen till vad barnens bästa kräver särskilt beaktas.

1 kap. 2§ SoL "Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Med barn avses varje människa under 18 år."

5 kap. 1§ SoL "Socialnämnden ska:

- verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga
- bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel
- tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet

- i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts
- i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört. Lag (2015:982).”

11 kap. 10§ SoL ”När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt denna lag.”

I varje enskilt ärende ska det bedömas hur stor vikt som ska läggas vid barnens situation. Att ha ett barnperspektiv i utredning av ekonomiskt bistånd innebär bland annat att göra barnet synligt i utredningen. Det kan också innebära att bevilja extra ekonomiskt bistånd för något som är nödvändigt för barnets liv och utveckling. Dokumentation ska ske hur barnens intressen beaktas, vilka överväganden som görs samt hur det påverkar beslutet av ekonomiskt bistånd.

Anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1§ SoL

Om det finns oro för att ett barn far illa har handläggare skyldighet enligt ovan lagstöd att anmäla oro till barn och familj.

Begrepp och utgångspunkter vid handläggningen

Låginkomstnivå

Biståndet ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Med en låginkomsttagare menas att inkomsterna är i nivå med kronofogdens förbehållsbelopp.

Helhetssyn

En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras.

Tillgänglighet

En akut bedömning ska alltid göras vid kontakt, väntetiden för ett nybesök är max två veckor. Efter det att alla begärda handlingar har inkommit ska ett beslut på en ansökan lämnas efter en vecka för beslut som förvaltningen har delegation på, om ansökan ska behandlas på arbetsutskott tar det längre tid.

Respekt

Den enskilde ska alltid bemötas med respekt.

Behovsperioder

- Långvarigt behov mer än 12 månader
- Längre behov 4–12 månader
- Kortvarigt behov 3 månader eller mindre.

Förmögenhet och realiserbara tillgångar

Grundprincipen är att den enskilde i första hand ska använda sin förmögenhet och sina realiserbara tillgångar för sin försörjning. Om bostaden är möjlig att sälja, ska skäligt rådrum ges, 6 månader för försäljning av fastighet. Fordonsinnehav kan godkännas om den sökande har behov av bil för att ta sig till och från arbete/dagis etcetera till ett värde av 30 % av prisbasbeloppet (se årsaktuell riksnorm)

Individuella bedömningar görs alltid. Ekonomiskt bistånd utgår inte till omkostnader för bilen. Barn får ha 15 % av prisbasbeloppet sparat utan att det påverkar familjens bidrag.

Förmedlingsmedel

Förmedlingsmedel är ett bistånd enligt 4 kap. 1§ SoL och kan beviljas om personen inte kan handha sin egen ekonomi. Insatsen förmedlingsmedel ska vara tidsbegränsad och tillfällig. Är behovet långvarigt ska personen få stöd i att söka god man eller annat stöd för att kunna handha sin egen ekonomi.

Försörjningsstöd enligt riksnorm

Enligt 4 kap. 3§ första stycket 1 p, SoL kan försörjningsstöd beviljas för skäliga kostnader enligt Riksnormen till personliga kostnader; livsmedel, kläder och skor, lek och fritid och hälsa och hygien samt gemensamma hushållskostnader; förbrukningsvaror, dagstidning och telefon.

Personliga kostnader

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. För ensamhushåll beräknas en något högre kostnad med hänsyn till att det kan bli dyrare med mindre förpackningar.

Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer med mera.

Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, till exempel att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för tvål, tandkräm, blöjor och hårklippning med mera.

Gemensamma hushållskostnader

Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden med mera.

Dagstidning och telefon

Här ingår kostnader för ett abonnemangs-och/eller samtalsavgifter för telefon.

Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning såsom handikappersättning eller vårdbidrag.

Umgängeskostnader

Umgängeskostnader utgör förhöjd kostnad för en umgängesförälder.

För umgängesbarn beviljas kostnader omfattande följande normposter:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror

Bistånd till umgängeskostnader beviljas för max 6 dagar per månad. På sommaren eller vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Bistånd till umgängeskostnader för perioder som överstiger 5 sammanhängande dygn eller totalt 6 dygn under månaden förutsätter att den enskilde meddelar Försäkringskassan. Sådan längre vistelse hos den underhållsskyldige ska påverka underhållsstödet som vårdnadshavaren har. Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgår av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren. Om umgänget varje månad är mer omfattande än 6 dagar eller om vårdnaden är gemensam skall den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadssumma för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns norm.



Kosttillägg

Skälet till behov av särskild kost ska styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg kan göras för fördyrad kost enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika kostbehov. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det står helt klart att näringstillskottet innebär en merkostnad.

Reducering av försörjningsstöd

Om det finns särskilda skäl kan försörjningsstöd beräknas till en lägre nivå. Om den biståndssökande till exempel har kunnat försörja sig men inte gjort det och därför saknar pengar till sin försörjning under den närmaste tiden, kan reducerat bistånd beviljas. Reducering av försörjningsstöd får endast göras utifrån särskilda skäl och efter en individuell prövning. Följande situationer kan bli aktuella:

- Den sökande har kunnat försörja sig men inte gjort det och saknar därför nödvändiga medel. Har till exempel avstått från arbete eller inte stått till arbetsmarknadens förfogande.
- Den sökande har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsten och saknar därför medel till sitt uppehälle.
- Det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att han inte använder biståndet till avsett ändamål.

Beslut om reducerat bistånd ska göras efter en ekonomisk utredning. Nedan överväganden bör göras i en sådan utredning:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos sökanden som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får hjälp?
- Har sökanden medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner sökanden till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Akut bistånd

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över norm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi och livssituation. Ansökan från sökande som tappat pengar eller som blivit bestulen

kan avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga (KamR 2004 mål nr 7912–2003, KamR 2003 mål nr 4041–2004, RÅ 1995 ref 56).

Följande uppgifter bör inhämtas innan beslut om akut bistånd fattas:

- Kontoutdrag
- Kontoöversikt/ekonomisk översikt
- När utbetalades senaste inkomsten?
- När kommer nästa inkomst utbetalas?
- Finns lätt realiserbara tillgångar? - Vilka utgifter har sökanden haft?
- Finns livsmedel i hemmet?
- Vid förlust av plånbok, har polisanmälan gjorts?

Bifall i form av rekvisition

Till personer där det befaras att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan rekvisition för mat, medicin och läkarvård vara lämpligt sätt att bevilja bistånd. Denna möjlighet ska dock tillämpas restriktivt då socialtjänsten arbetar för att främja personers egna resurser till att klara sig själva och därmed även planera sin ekonomi. Detta kan tillämpas när den sökande är aktiv i missbruk och det är uppenbart att han/hon använder pengarna till annat än vad de avser.

Godtagbara kostnader till övrigt försörjningsstöd utanför normen

Enligt 4 kap. 3§ första stycket 2 p, SoL kan försörjningsstöd beviljas för skäligen kostnader för behovsposterna boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, medicin inom högkostnadsskyddet, vårdkostnader samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. Bedömning av vad som är skäligen kostnader görs utifrån individuell bedömning i det enskilda fallet tillsammans med utgångspunkt i vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig.

Hushållstyper

Sammanboende med hushållsgemenskap

Det finns två typer av sammanboende med hushållsgemenskap. Den ena typen är vuxna som lever under äktenskapsliknande förhållanden. Makar, registrerade partners och sambor har försörjningsskyldighet gentemot varandra vilket innebär att mellan dessa gäller hushållsgemenskap som innebär ömsesidigt ansvar för alla kostnader i hushållet.

Sammanboende med hushållsgemenskap ska ansöka om ekonomiskt bistånd tillsammans och bådas sammanräknade inkomster och utgifter ska ligga till grund för biståndsbehovet. Det innebär att om den ena parten inte har rätt till bistånd påverkar det hela hushållet.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makar/sambor har gemensam ekonomi, exempelvis om våld i nära relation förekommer, eller då någon av makarna är oförmögen att ta ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås och makar kan handläggas var för sig. Undantag kan också göras vid vissa akuta nödsituationer.

Övriga sammanboende med hushållsgemenskap

Den andra typen av hushållsgemenskap är mer begränsad. Det gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men som inte har ekonomiskt ansvar för varandra, till exempel vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner eller nära släktingar som delar lägenhet. För denna grupp används en särskild norm som är beräknad utifrån storleken på hushållet, så kallad sammanboende-var-för-sig-norm. De personliga kostnaderna inom normen beviljas som för en ensamstående men de hushållsgemensamma kostnaderna beviljas med den andel av hushållet som den sökande utgör.

Gifta men ej sammanboende

Gifta makar är enligt lagstiftning försörjningsskyldiga gentemot varandra och försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Prövningen av bistånd ska utgå från denna princip om ömsesidig försörjningsplikt. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll. Bistånd beviljas endast till en boendekostnad.

Även om en part exempelvis vistas utomlands eller sitter i fängelse gäller försörjningsplikten. En utredning ska däremot alltid göras om den andre parten har möjligheter att försörja sin partner.

Ansökan om äktenskapsskillnad

Vid äktenskapsskillnad gäller försörjningsplikten fram till dess att tingsrätten har beslutat att den är slutgiltig och ansökan om ekonomiskt bistånd ska prövas tillsammans under denna tid. Om den ena parten inte bidrar till försörjningen kan en ansökan om stämning lämnas till domstolen. Observera att särskilda regler gäller om det förekommer våld i nära relation.

Boende

För kommuninnevånare som på grund av sociala, ekonomiska eller psykiska problem saknar förmåga att skaffa och sköta en bostad på egen hand har kommunen ett ansvar att stötta och möjliggöra en fungerande bostadssituation. Grundprincipen är att det är den enskildes ansvar att anskaffa en bostad samt delta i de lösningar som finns till hands. Det kan i vissa fall åligga socialtjänsten att vara behjälplig att anskaffa bostad för att den enskilde ska få kunna uppnå en skälig levnadsnivå. Bistånd till eget boende kan i undantagsfall beviljas genom ett bostadssocialt kontrakt. Biståndet ska nogsamt utredas och det ska finnas en tydlig plan för hur den sökande på sikt kan få ett eget kontrakt/boende. De fall som kan vara aktuella är barnfamiljer som själva saknar förmåga att ordna sitt boende, vuxna som på grund av sjukdom eller annan oförmåga inte kan ordna sitt boende. Den enskilde har trots egna försök inte lyckats ordna boendet. Biståndet kan bestå av praktisk hjälp att leta bostad eller att under en begränsad tid teckna "socialt kontrakt" med hyresvärden. Behovsprövning av lämplig bostad ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek.

Vid längre behov av försörjningsstöd (mer än tre månader) och oskäligt hög boendekostnad ska den sökande uppmanas sänka sin bostadskostnad. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas konsekvenser för till exempel vårdnad om barn, skolgång, barnomsorg, socialt nätverk.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara en flytt
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte på grund av exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar med mera.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas att ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flytt eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är fyra månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden. Socialtjänsten ska, om sökanden önskar det, vara behjälplig med att diskutera förslag på lösningar och med samtal till hyresvärden för att få till stånd till exempel ett internbyte. Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyra nedsättas i nivå med vad som i Lekebergs kommun ses som vägledande hyreskostnad, se bilaga 1. Om någon som har försörjningsstöd anser

sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten.

Boendeformer

Hyresrätt

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek.

Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas, det kan gälla om den enskilde har en lägenhet som i storlek och utrustning är anpassad till en funktionsnedsättning. För en äldre ensamstående person som lever på ekonomiskt bistånd kan det vara rimligt att acceptera en högre boendestandard och en högre hyra än för en ung person som nyligen flyttat hemifrån. Avgift för medlemskap i hyresgästförening ska inte godtas. Inte heller kostnad för tillval ska godtas utom i de fall den sökande inte har kunnat styra tillvalet. Tillval gäller inte bara standard på utrustningen i lägenheten utan även till exempel inglasning av balkong.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen bedöms en försäljning vara meningsfull. I övrigt gäller vad som sägs om hyreslägenhet beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus ränta på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med ränta eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som till exempel bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa lån inte räknas in i boendekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning. Observera att sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

Andrahandsboende

Hyresvärden skall lämna samtycke till uthyrning i andra hand.

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flytt gäller samma regler som vid förstahandskontrakt. Begärd andrahandshyra skall accepteras om den är skälig utifrån den sökandes behov. Socialtjänsten har



ingen rätt att utreda förstahandshyresgästens förhållanden. Är hyran högre än godtagbar boendekostnad och biståndsbehovet mer än kortvarigt, ska sökanden på samma sätt som vid förstahandskontrakt uppmanas sänka sina boendekostnader, om det inte finns skäl som talar emot det.

Följande gäller speciellt vid andrahandsboende:

- Den sökande ska vara folkbokförd på adressen.
- Skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen och skall uppvisas.
- Sökanden ska ha ett intyg från hyresvärden att andrahandskontraktet är godkänt.
- Sökanden som sedan tidigare hyr via ett av hyresvärden icke godkänt andrahandskontrakt medges ett rådrum upp till tre månader
- I hyran för andrahandshyresgästen skall motsvara den hyra som förstahandshyresgästen ska betala enligt sitt hyreskontrakt, med ett eventuellt tillägg om högst 15 procent för bl.a. möbler och utrustning.

Om ovan inte uppfylls måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig. Jämförelse kan göras med vad ett studentrum kostar.

Delad lägenhet

När syskon eller vänner delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att de boende mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet skall nettohyran delas på antal boende i lägenheten.

Vuxet hemmaboende barn

För ungdom som avslutat gymnasium och som tidigare inte betalat hyresdel till föräldrarna är huvudregeln att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Undantag ska göras när den unge är medlem i en familj som har försörjningsstöd eller som annars skulle bli i behov av det. Följande fall blir aktuella:

- Inkomst av bostadsbidrag bortfaller när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget. Gäller hushåll med endast barn över 18 år.

- Föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet skall betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som Försäkringskassan fastställt som hyresdel.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Hyresdel ska beviljas om den sökande tidigare en period själv betalat hyresdel. Perioden skall inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och vara av minst 6 månaders varaktighet. Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som Försäkringskassan använder: Den faktiska boendekostnaden för ett hemmaboende vuxet barn samt för en annan person som ingår i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren beräknas som den andel av bostadskostnaden som motsvarar de antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum räknas som två enheter och köket som en enhet.

Exempel: Den sökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad om fyra rum och kök, det vill säga den sökande disponerar två av totalt nio enheter. Hela bostadskostnaden är 10 000 kr per månad. Den sökandens andel av bostadskostnaden bör då beräknas som $(2/9 \times 10\,000) = 2\,222$ kr per månad.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därvid ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

Ungdom utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och därmed inte har möjlighet att själv betala hyran för ungdomar upp till 25 år. Detta då de bedöms uppnå en skälig levnadsnivå genom att bo kvar hemma hos föräldrar. Om en ungdom under 25 år tecknat hyresavtal ska denne ha varit självförsörjande under 1 års tid för att boendekostnaden ska räknas som godtagbar i beräkning av ekonomiskt bistånd. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos en vän som bor i 2:a hand, hotell, etc. Bistånd till boendekostnaden ska i dessa fall prövas restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ. För personer som saknar permanent bostad bör kostnaden för magasinering av egna tillhörigheter och kostnad för postbox under skälig tid ingå i den faktiska boende-kostnaden.



Boende på skyddat boende

Vuxna och barn som behöver tillfälligt boende på grund av våld i nära relation kan beviljas boende på skyddat boende.

Boende vid institution/fängelsevistelse

Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten.

Vid vårdtid på högst sex månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Ifall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning. Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre. Vid vårdtid som överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Under tid då sökande försöker ordna lägenhetsfrågan kan bistånd till hyran beviljas.

Barn som bor växelvis hos sina föräldrar

Om barnet/barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift i familjens beräkning. Även övriga utgifter för barnet förutsätts delas lika mellan föräldrarna. Finns inte barnet med i hushållet läggs halva uppehållsnormen samt de hushållsgemensamma posterna in under utgifter i familjens beräkning.

Hushållsel

Socialnämnden bör i regel godta den enskildes faktiska kostnader för hushållsel, om kostnaderna är skäliga.

När det gäller kostnader för hushållsel behöver socialnämnden göra en individuell bedömning av vad som är skäliga kostnader för just den biståndssökande. Om elkostnaderna bedöms vara höga kan den biståndssökande uppmanas att se över sitt elavtal och om möjligt byta till ett billigare. Rådrum om tre månader lämnas.

Bistånd till hushållsel beviljas med faktiska kostnader i den mån förbrukningen bedöms som rimlig till hushållets storlek. Ett hushåll med återkommande ansökningar om försörjningsstöd som trots uppmaning inte sänker sin elförbrukning och inte kan lämna godtagbar förklaring till en hög elförbrukning kan i sin normberäkning av socialsekreteraren, i en individuell prövning, få sin

elkostnad sänkt. En normal årsförbrukning av el i en mindre lägenhet (ett rum och kök eller en liten tvåa med kök) är ca 2000 kwh och i en större lägenhet 5000 kwh. (Ej uppvärmning). Elpriset består av nätavgift (abonnemang och elöverföring), skatt och moms samt elhandelskostnad.

Arbetsresor

Sökande som är i behov av busskort för arbetsresor (har arbete, söker arbete eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd) eller annan samhällsservice ska beviljas ekonomiskt bistånd till busskort/pendlarkort, om avståndet är minst 3 km mellan bostad, arbetsplats eller där samhällsservicen finns. Hänsyn ska dock tas till den sökandes ålder, fysiska hälsa och andra omständigheter som kan påverka förmågan att förflytta sig. Om det saknas allmänna kommunikationer mellan hemmet och arbetet kan, om den sökande har tillgång till bil, milersättning utgå enligt Skatteverkets regler. I milersättningen ingår omkostnader för bilen. Exempelvis bensin, slitage, och service.

Hemförsäkring

Bistånd beviljas till faktisk skälig kostnad för hemförsäkring som omfattar grundförsäkring, rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Månadskostnad för hemförsäkring utgår från konsumentverkets beräkningar av skälig levnadskostnad. När den enskilde har års- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas att begära månadsinbetalningar.

Hälso- och sjukvård

Läkarvård och medicin

Omfattar avgift vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta till exempel besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Kostnader för vård beviljas med belopp som framgår av kvitto upp till högkostnadsbelopp. Kostnader för medicin beviljas, upp till högkostnadsbelopp, med belopp som framgår av kvitto från apoteket med receptspecifikation. Vid tillfälliga hjälpbehov ska alltid möjligheten till avbetalning av medicinkostnaderna beaktas och bistånd i första hand beviljas med månadens avbetalningsbelopp. Kostnader för cytologprov samt mammografi godtas, kostnaden ingår inte i högkostnadsskyddet.

Psykoteraipkostnader

Psykoteraip är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoteraip inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd skall hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppna psykiatriska mottagning.

Av dom KamR 2002 målnr 3744–2002 framgår att rätt till ekonomiskt bistånd till psykoterapikostnad inte ansågs föreligga trots att behovet inte tillgodosågs genom hälso- och sjukvården då rätten till bistånd för hälso- och sjukvårdsinsatser är begränsade till patientavgiften.

Avgift vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi. I princip ska bistånd inte ges till denna avgift eftersom den ungefärligt motsvarar posten för matpengar. Eftersom det inte finns någon lagstadgad skyldighet för landstinget att sätta ned avgiften för personer med betalningssvårigheter kan det ändå bli nödvändigt att i vissa fall ge bistånd till den.

Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande skall dock uppmanas att undersöka möjligheten till reducerad avgift.

Bistånd till livsföring i övrigt

Livsföring i övrigt innebär allt som en person kan behöva för att uppnå en skälig levnadsnivå och som inte avser direkt försörjning. Det handlar ofta om tillfälliga eller mindre vanligt förekommande behov som till exempel hälso- och sjukvård eller hemutrustning. Biståndet ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv vilket kan kräva insatser utöver försörjningsstödet.

Vid bedömning av bistånd till livsföring i övrig tas hänsyn till om behovet av ekonomiskt bistånd är kortvarigt eller långvarigt. Är behovet kortvarigt görs bedömningen om den enskildes möjligheter att på egen hand bekosta behov som inte är av akut karaktär. Vid långvarigt behov av bistånd kan tidsaspekten ha en betydande del i bedömning till exempel vid behov av kompletterande hemutrustning. Det är dock den enskildes behov som ska vara avgörande i bedömningen oavsett bidragslängden.

Barnomsorg och skolbarnsomsorg

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg ska beviljas sökande som uppbär försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med försörjningsstödet. I första hand ska den sökande anmäla inkomständring till barnomsorgen.

Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader beviljas i de fall där dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka skälig kostnad för begravning. Vid bedömning av dödsboets betalningsförmåga ska begravningskostnader gå före betalning av

skulder för hyra, hushållsel, telefon, etc. Hänsyn ska tas till tillgångar i form av till exempel försäkringar. Beviljat bistånd kan återkrävas enligt kap 9 § 2 1st.

En skälig kostnad beräknas till ett belopp motsvarande 45 % av prisbasbeloppet sammanlagt. För begravning 27 %, gravsten beviljas med högst 13 % av prisbasbeloppet och förtäring med 5.

Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen. Vid flytt av arbetsmarknadsskäl ska den sökande i första hand vända sig till Arbetsförmedlingen där ansökan om flyttbidrag kan göras.

Biståndsbehovet skall prövas utifrån följande:

- Behov av och orsak till flyttningen (för att uppnå skälig levnadsnivå, hälsa, underlätta umgänge med barn).
- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av vänner och anhöriga.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitan­de av flyttfirma. Kostnadsförslag ska inlämnas till handläggare. Särskilda skäl ska även finnas för bistånd till flyttning till annan ort i Sverige. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Sverige beviljas inte. Kostnader för adressändring, flytt av telefon och andra liknande kostnader, beviljas inte, då det inte är att anse som behövligt för att uppnå skälig levnadsnivå.

Färdtjänst

Faktisk avgift för färdtjänst skall räknas in i månadsbehovet i stället för arbetsresor. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Glasögon eller kontaktlinser

Bistånd till glasögon kan beviljas efter uppvisande av intyg och kostnadsförslag från två optiker som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Intygen begärs från ögonläkare eller legitimerad optiker. Skälig kostnad för glasögon är de paketpris som de flesta optiker erbjuder. Riktmärket är att priset för bå­garna ska vara max 1,5 % av basbeloppet. Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glasen ska det framgå av intyget. Den extra kostnaden skall godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandes synfel. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg. Nya glasögon beviljas endast vid ett långvarigt biståndsbehov där den

sökande inte beräknas bli självförsörjande inom en sexmånadersperiod eller vid de fall där glasögon gått sönder.

Glasögonbidrag till barn

Region Örebro län har följande bidragsregler för glasögon eller kontaktlinser till barn i åldern 0–19 år. Bidraget gäller hos legitimerade optiker i Örebro län som har skrivit överenskommelse med Region Örebro län, efter recept antingen ifrån ögonklinik inom Region Örebro län eller legitimerade optiker i Örebro län. Recept för barn 0–8 år gäller i 6 månader och för barn och ungdom 9–20 år gäller i 12 månader. Glasögonbidrag betalas endast ut till vårdnadshavare som har barn i åldern 0–19 år, (det vill säga till 20-årsdagen). En förutsättning för bidrag är att barnet är folkbokförd i länet.

Identitetshandling

Kostnad för ID-kort beviljas efter en individuell prövning om det inte finns någon annan ID-handling, exempelvis körkort eller pass.

Hemtjänstavgifter

Sökanden ska inte vara i behov av försörjningsstöd på grund av hemtjänstavgiften då det finns ett förbehållsbelopp som den enskilde ska ha kvar efter betalning av skatt, hyra och hemtjänst vilket taxe- och avgiftsnämnden justeras. Vid tillfälliga behov gällande till exempel tandvårdskostnad eller kostnad för glasögon räknas hemtjänstavgift som en godtagbar utgift i beräkning.

Hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning ska vid behov beviljas till personer med mer än 6 månaders behov av försörjningsstöd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Bistånd till hemutrustning ska bedömas restriktivt och beviljas endast om det finns särskilda skäl eller om behovet är akut och inte kan tillgodoses på annat sätt. För att kunna bedöma behovet krävs som regel ett hembesök.

För mer utsatta grupper måste en mer generös attityd hållas i bedömningen. Exempel på detta kan vara våldsutsatta eller familjer där en separation nyligen ägt rum. I samband med separation ska dock den sökande alltid tillvarata sina rättigheter vid bodelningen innan bistånd beviljas.

Vägleddande belopp utifrån prisbasbeloppet vid ansökan om specifik utrustning:

- Vuxensäng 3 % (för bäddutrustning kan ytterligare 1 % ges)
- Barnsäng 1,5 %
- Köksbord + stolar 1,5 %
- Soffa 2 % (för soffbord kan ytterligare 0,5 % ges)
- Förvaring 1 %

- TV 3 %
- Dammsugare 1,5 %
- Städutrustning 0,5 %
- Kastruller + stekpanna 0,5 %
- Servis (tallrikar, glas mm) 0,5%

Ovanstående belopp är angivna i procent av prisbasbelopp och ska enbart ses som vägledande. En jämförelse ska alltid göras marknaden för begagnade varor och vad som finns att tillgå inom rimlig närhet till orten. Socialtjänstlagen bygger på respekt för människors självbestämmande och integritet. För bistånd till hemutrustning innebär det att det inom ramen för det bistånd som beviljats är den enskildes sak att avgöra vad han/hon behöver och vart det ska inhandlas.

Följande ska övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- Barns behov av hemutrustning ska särskilt beaktas.
- Hemutrustning kan vara ett led i en rehabilitering.
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Vilken hjälp kan den sökande få av nätverket? Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning.
- Möjlighet att tillgodose behovet genom inköp av begagnad utrustning ska beaktas.

Akut hemutrustning

Akut hemutrustning ska vid behov beviljas personer som har tillfälligt behov av försörjningsstöd men inte kan vänta med inköp tills de har egen inkomst. Biståndet syftar till att den sökande ska kunna ta en lägenhet och innefatta möbler i kök och sovrum samt husgeråd.

Akut hemutrustning beviljas för säng, lampor, köksbord, köksstolar, husgeråd städartiklar, sängutrustning och handdukar med.

Nödvändig hemutrustning

Avser en mer omfattande grundutrustning som ska användas under lång tid. Ska endast beviljas till personer som inte inom överskådlig tid kommer att kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en grundutrustning t.ex. personer med mycket svåra psykosociala problem eller äldre med låg eller ingen pension. Nödvändig hemutrustning omfattar husgeråd, handdukar, sängutrustning, lampor, mattor, möbler till kök/sovrums/ vardagsrum, städartiklar, dammsugare, TV och radio.

Nödvändig hemutrustning beviljas med:

- 8 % av basbeloppet för en vuxen
- 12 % av basbeloppet för två vuxna
- 2 % av basbeloppet för varje ytterligare person i hushållet

Dator och internetuppkoppling

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör dator med internetuppkoppling ingå i en hemutrustning. Ekonomiskt bistånd till inköp av dator och programvara, eller jämförbar utrustning så som smartphone eller surfplatta, beviljas med skälig kostnad, d.v.s. vad en låginkomsttagare på orten har råd med. Finns det inget tydligt behov av en viss teknik beviljas det billigaste alternativet, vilket vanligen är en smartphone. För barn och ungdom som via skolan får hemdator mot depositionsavgift beviljas i stället avgiften med max 10 % av basbeloppet.

Om hushållet redan har tillgång till antingen dator, smartphone eller surfplatta, anses behovet generellt vara tillgodosett om inte ett särskilt behov av en viss utrustning föreligger.

Internetanslutning som omfattar ett basutbud beviljas med max 300 kr per månad eller till faktisk kostnad om klienten inte har någon valmöjlighet, till exempel om fastighetsägaren uteslutande erbjuder ett visst abonnemang. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att barn och ungdomar i familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet att delta i skolarbetet och i mötesplatser på nätet. Det är också viktigt att föräldrarna kan ta del av informationen från skolan, vilket ofta sker via internet. Nämnden ska i samband med utredning och uppföljning kring barnens situation särskilt uppmärksamma behovet av dator och internetuppkoppling.

Juridiska kostnader och stämpelavgifter

Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller till exempel för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud. Hjälpen provas utifrån den enskildes ekonomi och är numera avsevärt begränsad. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självrisken vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller till exempel familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader ska endast beviljas om det finns särskilda skäl, till exempel att det av sociala skäl är viktigt att en person får behålla sin bostad. Vid individuell bedömning om rätten till ekonomiskt bistånd för advokatkostnad ska ett barnperspektiv beaktas.

Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Huvudregeln är att kläder och skor ingår i normen och beviljas därmed inte utöver. Det ska dock göras en individuell prövning om det föreligger starka medicinska eller andra sociala skäl för att bevilja bidrag utöver norm. Tillfälligt behov av kläder och skor i samband med till exempel graviditet, begravning eller frigivning från anstalt kan beviljas i vissa fall.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag ska beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom överskådlig tid förväntas kunna få ny bostad. Vad som är överskådlig tid måste avgöras från fall till fall. Kostnaden skall vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet med magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska följande beaktas:

- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick.
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

Resor

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte. Undantag kan göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd minst ett år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning av barnets behov ska göras av socialsekreterare som har god kännedom om familjen.

Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa, inom Sverige, om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas partner, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till, det billigaste färdssättet.

Resor övriga skäl

Bistånd kan beviljas för barns skolresor, lägerverksamhet eller kolonivistelse utan att det finns särskilda sociala skäl. Rimligheten i biståndsnivån skall prövas i varje enskilt fall. Kostnaden skall vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

Sjukresor

Bistånd till egenavgiften för resor till och från läkare beviljas.

Umgängesresor

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna skall betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Barnperspektivet behöver särskilt beaktas i bedömning av umgängesresor.

Behovsprövningen skall innefatta:

- Barnets behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Skulder

Bistånd till skulder som böter, avbetalning på studielån eller banklån, skulder till Försäkringskassan, kontokortsskulder, privata skulder, skatteskuld med mera beviljas inte. Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd. Om sökanden på grund av skulder inte har kontroll över sin ekonomi ska erbjudande om hjälp av budgetrådgivare ges.

Hyresskulder och el skulder

Vid skulder som kan leda till att den sökande blir utan bostad bör större social hänsyn tas för barnfamiljer och personer med psykiska funktionsnedsättningar där en individuell prövning föranleder beslut. Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. Undantag kan också göras för bistånd till skuld för hushållsel i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Större social hänsyn bör tas för barnfamiljer och personer med psykiska funktionsnedsättningar. Om barnfamiljer riskerar sin bostad ska samverkan ske med barnhandläggare för en helhetsbedömning av familjens situation.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst 6 månader) haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning, om det finns äldre syskon ska hänsyn tas till den faktiska möjligheten att återanvända dessa kläder. Bistånd till spädbarnsutrustning beviljas med 9,5 % av basbeloppet och innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning, skötbädd med tillbehör, bärsele, utrustning för bad samt begagnad barnvagn. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

Tandvård

Akut tandvård

Med akut tandvård avses lindrande behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt lagning av protes. Dessa är behandlingar som oftast måste utföras omedelbart. Akut tandvård får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det skall av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att tandvården var akut.

Nödvändig tandvård

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under lång tid (minst 6 mån) haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid (de närmsta 6 månaderna) förväntas öka sina inkomster. Kostnaden för tandläkarnas undersökningar i samband med kostnadsförslagen ska inkluderas i biståndet men inte kostnaden för uteblivna besök.

Förutom tidigare nämnda kriterier ska följande beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Förtroendetandläkare ska konsulteras vid samtliga ansökningar om planerad tandvård.

Om tandvården pågår under längre tid än en månad, ska tandvårdskostnad ingå i den månatliga beräkningen som en godtagbar utgift. Tandvårdskostnaden beviljas månadsvis mot uppvisande av kvitto på betald tandvård beviljad månaden före.

Om den sökande har avdrag från Kronofogdemyndigheten (KFM) ska personen hänvisas att söka anstånd hos dem. Anstånd kan beviljas av KFM till större tandvårdskostnader.

Underhållsstöd

Kostnad för underhållsstöd beviljas inte. Sökande hänvisas till Försäkringskassan för ansökan om anstånd.

Tekniska hjälpmedel

Bistånd kan beviljas efter ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat, batterier, med mera om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller Försäkringskassan.

Särskilda grupper av sökande

Personer med missbruksproblem

Personer som på grund av allvarlig beroendeproblematik/missbruk inte bedöms kunna klara av att försörja sig själva skall erbjudas hjälp mot missbruket från socialtjänsten. Det kan inte ställas som villkor för en person som missbrukar att denne ska delta i exempelvis ett visst rehabiliteringsprogram. Dock kan krav ställas på att en person med missbruksproblematik medverkar till en förändring av sin situation i syfte att bli till stånd att bidra till sin egen försörjning, vilket exempelvis skulle kunna vara att via blåskontroll och urinprov påvisa nykterhet/drogfrihet för att kunna delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Personer med påvisbart pågående missbruk kan få sitt försörjningsstöd utbetalt i form av rekvisitioner om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Arbetslösa

Om den enskilde är arbetslös, kan socialnämnden enligt förarbetena till socialtjänstlagen kräva att hen står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta erbjudet lämpligt arbete. Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär att den som är arbetslös ska vara anmäld på arbetsförmedlingen, vara aktivt arbetssökande och vara beredd att ta anvisade arbeten även utanför ens yrkesområde. I detta krav ingår även att den enskilde deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder till exempel arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder enligt 4 kap. 4§ Sol. Även grundutbildning i svenska och så kallade arbetssökarverksamheter räknas hit. Kravet gäller i första hand heltidsarbete men avser allt lämpligt arbete – även deltidsarbete. Socialtjänsten kan kräva att en biståndssökande som arbetar deltid ska ta ett heltidsarbete, om det är möjligt att få. Det gäller även för deltidsarbetande föräldrar, som minskat sin arbetstid med stöd av 7 § föräldraledighetslagen. Den enskilde har med andra ord inte rätt att avstå från att arbeta heltid och kompensera inkomstbortfallet med ekonomiskt bistånd.

Detta ska ses som huvudprinciper, inte som generella krav som kan ställas på alla biståndssökande i alla situationer. Socialtjänsten måste alltid göra en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga. Denna bedömning ska även ske utifrån en helhetssyn på den enskildes eller hushållets situation.

Socialtjänsten ska verka för att den arbetslöse aktiverar sina egna resurser. För att nå ett gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser. Den arbetssökande måste acceptera ett arbete på annan ort, för att bedömas som aktivt arbetssökande. Social hänsyn ska dock tas till vilka

effekter en flytt kan ha för familjens barn. Om det inte finns några särskilda skäl för undantag är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för en avstängning från ersättning som det medför att säga upp sig på egen begäran. Den arbetslöse är berättigad till försörjningsstöd från och med den dagen då rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Socialtjänstens ansvar i en akut nödsituation får dock inte glömmas bort.

Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Den som på egen begäran slutar ett arbete blir avstängd från ersättning under 45 ersättningsdagar. Denna avstängning går utöver den vanliga karenstiden på 5 dagar som alla har i arbetslöshetsförsäkringen. För sökande som utan synnerliga skäl sagt upp sig ska stora krav ställas på planering angående försörjningen i avvaktan på utbetalning av arbetslöshetsersättningen. Vid prövning av rätt till försörjningsstöd kan ändå ibland hänsyn tas till orsaken till uppsägningen. Sökanden ska dock alltid uppmanas försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd.

Avdrag vid ogiltig frånvaro från kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap. 5§

Om den sökande utan godtagbart skäl avböjer eller har ogiltig frånvaro från kompetenshöjande verksamhet kan försörjningsstöd avslås helt eller delvis.

Avdrag räknas ut genom att normen räknas för ensamstående eller sambo, delas med 21 (som i arbetsdagar) och multipliceras med antal frånvarodagar. I normen räknas uppehälle och hushållskostnader. I de fall där det förekommer barn räknas normen endast utifrån de vuxna.

Brottsoffer/Våld i nära relation

Enligt 5 kap. 11§ socialtjänstlagen ska socialnämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor och barn som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående får det stöd och den hjälp de är i behov av för att förändra sin situation. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

När vi möter brottsoffer och personer som är utsatta för våld i nära relation kan det bli aktuellt att pröva ekonomiskt bistånd skyndsamt. Det behöver göras en bedömning av akut behov samt vilket behov som finns av löpande ekonomiskt bistånd. Viktigt att tänka på är att ekonomi är ett vanligt maktmedel som våldsutövare kan använda mot den våldutsatta. Det kan vara ett hinder för den våldutsatta att söka hjälp utifrån oro för hur hen ska klara sig ekonomiskt varför det är viktigt att säkerställa att den våldutsatta får den ekonomiska hjälp hen

behöver för att uppnå en skälig levnadsnivå både i det akuta läget men även på sikt. Att hänvisatill den andra partens försörjningsplikt är olämpligt i det akuta skedet. En samverkan ska ske med vuxenhandläggare som handlägger ärenden för våld i nära relation samt barnhandläggare i de fall där barn finns med i hushållet. Utifrån anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1§ socialtjänstlagen görs en anmälan till barnhandläggare.

Egna företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till den som är egen företagare. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. En del enskilda firmor representerar ingen tillgång och bedriver i princip ingen verksamhet. I dessa fall kan den sökande genom att avregistrera firman hos patent- och registreringsverket ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och skriva in sig på arbetsförmedlingen samt bli berättigad till ekonomiskt bistånd.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst 3 månader), detta gäller endast i ett avvecklingsskede. Verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid.
- Sökande med fria yrken (konstnärer, författare, artister, frilans etc.) har ofta F-Skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, dvs. de skall vara inskrivna på arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

EU-medborgare

För EU/EES-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem. Bestämmelser om EU-medborgare återfinns i stället i utlänningsförordningen som reglerar EU/EES-medborgares rätt att vistas i landet. En person som är medborgare i ett EU-land och som tar anställning i ett annat EU-land ska få uppehållstillstånd för minst fem år. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa att hen kan försörja sig genom bevis om anställning. Om arbetstagare vistas i Sverige har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. Det gäller även arbetstagarens familjemedlemmar om personen är beroende av den anställde för sitt underhåll. Familjemedlemmar som omfattas är make/maka, deras barn som är under 21 år och över 21 år som för sin försörjning är beroende av föräldrarna samt släktingar i närmast föregående led till arbetstagaren och hens maka som är beroende av dem.

Rätten att vistas i Sverige omfattar även studerande, pensionärer och andra icke yrkesverksamma personer som är EU-medborgare under förutsättning att de kan visa att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet samt att de har en heltäckande sjukförsäkring. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges. För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där hen tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges.

Utomeuropeiska medborgare

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Asylsökande skall alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls-och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan. Student ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, till exempel en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Glappetersättning

De initiala kostnader, glappersättningen, som uppstår innan den nyanlände får sitt personnummer, som är en förutsättning för att ovanstående ska kunna komma i gång, ansvarar socialtjänsten för. Detta innebär att, om den nyanlände ej kan ordna sin försörjning på annat sätt, behöver denne ansöka om ekonomiskt bistånd enligt gällande lag samt i enlighet med kommunens gällande riktlinjer.

Pass & svenskt medborgarskap

Kostnad för pass och svenskt medborgarskap beviljas inte då det inte bedöms ingå i begreppet skälig levnadsnivå.

En utländsk medborgare får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistats i landet mer än 3 månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet till polisen enligt utlänningsförordningen kap 6 kap §§ 1 och 2.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa.

Inskrivna på institution

Fickpengar ska beviljas vid vistelse på behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Fickpengar är ett reducerat försörjningsstöd där följande poster ingår: Lek och fritid, hälsa och hygien, kläder och skor, tidningar och telefon.

Aktuellt månadsbelopp för fickpengar fås genom summering av beloppen i dessa normposter. Fickpengar till barn skall inte beviljas då föräldern har barnbidrag.

Bistånd beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger 2 månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse. Ovanstående kostnader samt ekonomiskt bistånd i övrigt som kan uppstå under behandlingstiden till exempel bistånd till tandvård, glasögon etc. kan beviljas efter vanlig biståndsprövning.

Kostnader för bostad

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i det reducerade försörjningsstödet.

Dessa kostnader är:

- Hyra eller eventuellt magasinering av möbler
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring

Rättspsykiatrisk vård

För personer dömda till rättspsykiatrisk vård har landstinget ansvar och inte kriminalvården vilket innebär att personen som vårdas har rätt till fickpengar enligt samma beräkningsgrunder som en person som vistas på institution. Personen får dessutom betala en vårdavgift som beräknas som en godtagbar kostnad.

Inskrivna för kriminalvård

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvården svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap 1 § SoL på folkbokföringskommuner under en övergångsperiod (se 2a kap. 5 § 1 st SoL). En rimlig övergångsperiod kan vara ca en månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Tandvård

Kriminalvården ska stå för kostnader för akut tandvård och kan även bevilja nödvändig tandvård för de som varit intagna 24 månader eller mer.

Glasögon

Tillgodoses av Kriminalvården.

Kläder

Tillgodoses av Kriminalvården.

A-kassa och fackavgift

För de som är intagna på anstalt kortare tid än sex månader kan kostnad för fackförening och arbetslöshetskassa beviljas.

Umgängeskostnad och umgängesresa

Kostnad för umgängeskostnad och umgängesresa kan beviljas de som är intaga på anstalt efter ekonomisk prövning.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – så kallad fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa.

Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff, dels som ett led i frigivningsförberedelserna. Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personer rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst två år kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja i form av utsluss, i slutet av intensivövervakningen. Dessa personer är då fortfarande inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Unga vuxna 18–24 år

Unga vuxna, mellan 18–24 år som har behov av ekonomiskt bistånd ska snabbt rustas för att ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Unga vuxnas behov av ekonomiskt bistånd ligger nära kopplat till arbetslöshet. Unga vuxna som varken studerar eller arbetar löper ökad risk att hamna utanför arbetsmarknaden, även på lång sikt (Socialstyrelsen, 2017, s. 14). Arbetet med unga vuxna ska därför anpassas efter de individuella förutsättningar som föreligger för att personen ska kunna introduceras till arbetsmarknaden eller till fortsatta studier. Vid upprättande av planering med en person som tillhör gruppen ska socialsekreteraren utgå från de behov som föreligger hos den unge, och kravställan ska anpassas utifrån individens ålder och förmågor. Det kan därför vara lämpligt att vara behjälplig i introduktionen och kontakten med andra myndigheter eller verksamheter, till skillnad från vuxna där den enskilde själv tar dessa kontakter.

Vid de situationer där det bedöms lämpligt, ska den enskilde hänvisas till KAA, det kommunala aktivitetsansvaret där den enskilde kan få råd och vägledning till fortsatta studier eller arbete mot en praktikplats.

Studerande

Ungdomar under 21 år som studerar på gymnasium

Föräldrarna har försörjningsskyldighet enligt föräldrabalken för ungdomar som går i skolan till dess barnet fyller tjugoot år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförig grundutbildning. Gör barnet ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet faktiskt återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under till exempel sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. En avbruten skolgång anses återupptagen när barnet faktiskt har påbörjat skolgången igen, eller skulle ha gjort det om inte omständigheter som han eller hon inte kunnat råda över till exempel sjukdom, kommit emellan. Det är först då – och inte till exempel vid tidpunkten för ett antagningsbesked som behovet av underhåll uppstår. I de fall föräldrarna har försörjningsplikt skall ungdomen räknas in som barn i hushållet om det inte finns särskilda skäl för att ungdomen ska ha bistånd som eget hushåll. Sådana skäl kan vara att den unge behöver extra stöd eller att den unge flyttat till eget boende i samråd med socialtjänsten.

Vuxenstuderande på grundskolenivå – endast arbetsmarknadsskäl

Grundskolenivå avser studier till och med årskurs 9. Försörjningsstöd kan beviljas arbetslösa som påbörjar studier på grundskolenivå, samråd med handläggare ska ske. Möjligheten att få statliga bidrag, bidragsdelen i studiemedel eller aktivitetsstöd skall undersökas. Samråd ska ske med arbetsförmedling för samordning av insatserna.

Vuxenstuderande på gymnasienivå

Det svenska studiestödet består från av studiemedel, det vill säga lån och bidrag för studier. Försörjningsstöd som komplettering till övriga statliga bidrag bör beviljas för arbetslösa om det är av vikt för att hen ska ha möjlighet att få arbete. För övriga vuxenstuderande på gymnasienivå är huvudregeln att de ska försörja sig genom de statliga studiestödsformer som finns.

En individuell behovsprövning kan dock ske och undantag kan till exempel göras i följande fall:

- Studierna ingår i en rehabilitering
- Studierna utgör påbyggnad till SFI eller introduktionskurs för invandrare
- Personer som är under 20 år och som inte får studiemedel. Bidragsdelen av studiemedel, etc. ska alltid sökas.

Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation då reducerat försörjningsstöd kan beviljas.

Bistånd till studerande under studieuppehåll

Enligt kap 4 § 4, 1st i socialtjänstlagen får socialnämnden begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till försörjningsstöd ska vuxna studerande kunna visa att de i god tid (minst 4 månader före ferien) sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna till och med den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar eventuell hyra, barnomsorg, el, beviljas för studieuppehåll över jul och nyår. Vid studieuppehåll över sommaren ska försörjningsstödet vara reducerat för de första 30 dagarna. I det reducerade försörjningsstödet ingår matpengar, arbetsresor, barnomsorg, el och eventuellt hyra som förfaller till betalning under perioden. Motivet till reduktionen är att biståndet ska anses tillfälligt i avvaktan på lön från feriearbete samt att en månad normalt är den tid hen får vänta på inkomst. Om behov kvarstår efter de första 30 dagarna beviljas fullt försörjningsstöd. Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning, som ger ett normöverskott, ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap 2 § socialtjänstlagen.

Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd ges av socialtjänsten för studier ska även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial ingå i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Examenskläder

För en familj eller ensamboende ungdom som haft ett långvarigt biståndsbehov kan ekonomiskt bistånd beviljas för extra utlägg i samband med studentexamen med två klädnormer.

Personer med skyddad identitet/skyddad adress

Då en person har skyddad identitet och/eller skyddad adress kan hen välja att få sin post förmedlad vid förmedlingsuppdrag eller ordna med ett fingerat namn till exempel Anna Johansson, och få posten skickad till sin egen adress under det namnet. Då står namnet Anna Johansson på dörren i stället för sitt riktiga namn. Om personen vill att post skickas genom förmedlingsuppdrag läggs personens post i ett vanligt kuvert med personnummer på, detta kuvert läggs sedan i ett annat kuvert med förmedlaruppdragsadress. Se länk nedan för information:

Kom ihåg att registrera om skyddad identitet och/eller adress i Procapita genom att fylla i knappen sekretessmarkering.

Personer 66 år och äldre

Personer 66 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället.

Äldreförsörjningsstödet riktas till personer med ingen eller låg pension som är bosatta i Sverige för att de skall garanteras en viss lägsta levnadsnivå.

Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut från och med den månad en person fyller 66 år. Personer som är aktuella för ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd ska i god tid uppmanas att lämna in ansökan till pensionsmyndigheten.

Äldreförsörjningsstödet beviljas inte retroaktivt. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut hos pensionsmyndigheten ska bidraget återsökas.

Värnpliktiga

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till värnpliktig och dennes familj då behovet skall tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt familjebidragsförordningen. Detta bidrag söks genom Försäkringskassan.

Bidragsfusk

Polisanmälan ska göras vid misstanke om brott enligt bidragsbrottslagen om det finns välgrundad anledning att anta att brott begåtts. Detta är en förutsättning för att straffbestämmelserna ska få avsedd effekt på efterlevnaden av reglerna om förmåner inom välfärdssystemen.

Undantag från anmälningsplikten får göras när misstanken avser grov oäktsamhet:

- När den enskilde före utbetalningen av biståndet på eget initiativ vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut kan fattas. Detta innebär att den enskilde ska ha gjort rättelsen innan han eller hon får kännedom om att socialnämnden misstänker brott mot bidragsbrottslagen.
- När det är fråga om grov oäktsamhet (vårdslöst bidragsbrott) men det är mindre allvarligt och därför inte kan förväntas medföra ett straffansvar.

Exempel på mindre allvarlig grov oaktsamhet är när det gäller låga belopp samt då det är liten risk att en felaktig utbetalning sker.

Undantagen från anmälningsplikten gäller inte om misstanken avser att uppsåt fanns (Bidragsbrottslagen 2 §).

Enligt 6 § Lagen om Bidragsbrott ska kommun anmäla till polismyndighet om det kan misstänkas föreligga ett brott begånget enligt bidragsbrottslagen.

Bestämmelsen innebär en skyldighet för den myndigheten som omfattas av lagen att göra en polisanmälan vid misstanke om bidragsbrott. Det är alltså inte möjligt att avstå från en anmälan t.ex. på grund av att andra sanktioner drabbar den enskilde eller på grund av en social hänsyn.

Vid bedömningen av om en anmälan ska göras har myndigheten preliminärt att bedöma om det föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet. En anmälan ska göras när det finns en välgrundad anledning att anta att brott har begåtts. Någon värdering av om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring ska ej göras av den anmälade myndigheten.